

normalització
lingüística
a debat

ENTREVISTA

En Joan Miralles i Montserrat ha tengut un paper molt destacat en tot el procés d'elaboració de la Llei de Normalització Lingüística que fou aprovada pel Parlament en sessió celebrada el dia 29 d'abril d'enguany. A més, pel fet d'esser el Director del Departament de Filologia Catalana de la Universitat, es veurà molt directament implicat en tota la tasca del desenrotllament reglamentari i de l'aplicació pràctica dels diferents punts de la Llei. Per tot això, hem cregut oportú conversar amb ell i plantejar-li una sèrie de qüestions sobre la normativa legal tot just aprovada. Voldríem que aquesta entrevista ajudàs a la divulgació de la Llei i, d'aquesta manera, contribuís al seu arrelament social.

—Ens podries parlar del procés d'elaboració de l'Avantprojecte de Llei que vos va encarregar el Govern Autònom.

—Bé, va esser un procés bastant llarg. Inicialment, degué esser a principis del 1984, en Gilet va convocar una reunió. Hi assistírem en Joan Alegret, na Marina Valldeperes, jo mateix i alguns més. En aquesta reunió en Gilet ens digué que s'havia proposat fer una Llei que servís per fer possible la normalització del català a les Illes Balears. Al cap de poc temps ja vàrem tenir la primera reunió. Vàrem fer feina intensament i va esser dia 7 de juny de 1984 quan els membres de la ponència —que érem en Joan Alegret, en Gabriel Janer Manila, en Bartomeu Rotger, en Leoncio Simon, na Marina Valldeperes, en Marià Torres, en Garau i jo mateix— vàrem entregar l'avantprojecte de Llei. Aquest avantprojecte havia de passar pel filtre d'una Comissió Jurídica, que havia de dictaminar sobre la seva bondat jurídic-legal, i després, abans de ser publicat, ens l'havien de tornar a nosaltres. El fet és que, a més de passar a través d'aquest filtre, quan va esser aprovat pel Govern va sofrir un retall considerable. Davant l'evidència de la magnitud del retall, vàrem fer un document i el vàrem presentar al Conseller Gilet el dia 4 de desembre de 1984. Déiem, en aquest document, que valoràvem positivament que el Govern, amb l'assessorament de la Comissió Jurídica, hagués assumit un conjunt considerable d'articles del Projecte de Llei que nosaltres havíem confeccionat, i que fins i tot pensàvem que hi havien fet algun afegitó que podia esser escaient. Ara bé, també déiem que estàvem preocupats per certes supressions o modificacions i per certs defectes de forma que variaven considerablement el Projecte de Llei de la Comissió Assessora. Com que en principi se'ns havia dit que el Consell de Govern havia d'aprovar el Projecte de Llei el 6 de desembre del 84, vàrem demanar almenys una setmana per poder-lo revisar amb temps suficient. I bé, a partir d'aquí vàrem fer un altre document amb una sèrie de consideracions, algunes de les quals no eren molt importants, però d'altres si que ho eren molt. Aquest document, de nou pàgines, va esser lliurat al Govern dia 17 de desembre de 1984. Féiem tren-

llibres
en català

llibreria
Quart
Creixent

CARRER RUBÍ, 5
TEL. 21 38 21
PALMA

ta-nou consideracions, déiem, per exemple, que s'havia de fer una revisió general de forma i que en els articles, enlloc d'utilitzar la forma de futur, havien d'utilitzar la forma de present. També pensàvem, i això de manera global, que totes les referències a qualsevol article de l'Estatut d'Autonomia s'havien de fer textualment, sense cap modificació. I això per un motiu. Per exemple, semblava que nosaltres parlàvem de nació espanyola quan en realitat nosaltres parlàvem sempre d'Estat Espanyol. Volíem que quedàs ben clar que de nació espanyola en parlava l'Estatut però nosaltres no.

—Podries parlar amb més detall d'algunes d'aquestes trenta-nou consideracions que presentareu com a contrapropostes al Projecte que volia aprovar el Govern.

—Bé, varem fer les consideracions punt per punt i àmbit per àmbit. Per exemple, pensàvem que dins l'Exposició de Motius no s'havia de suprimir el segon apartat del text A. Pensàvem que tenia la seva importància perquè crèiem que s'havia de fer veure que el català havia estat una eina d'intercomunicació a les Balears no solament als nivells més familiars i informals sinó també com a llengua oficial, cancelleresca. Com a llengua estàndard, en una paraula. I això en certs usos es va mentenir fins pràcticament a mitjan segle XIX. També s'havien introduït canvis en el Títol Preliminar i en el Títol de l'Us Oficial, i sobretot a la part dedicada a l'ensenyament, que era la que havia sofert modificacions més substancials. Per exemple, s'havia donat excessiva màniga ampla a les exempcions. Deia "la llengua catalana i la literatura pròpia de les illes Balears" i pensàrem que no era adequat perquè podia representar només l'estudi de les variants dialectals del català de les Balears i de només la literatura en llengua catalana podria pels autors de les Balears. En conseqüència, demanàrem que s'hi posàs, senzillament, "la llengua i la literatura catalanes" i, si de cas, s'hi podia afegir "des de la perspectiva de les illes Balears". Així quedava bé ja que és evident que hem de fer cultura catalana des de la nostra perspectiva. Bé, després també déiem que la dedicació horària a l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes no podia esser inferior en cap cas a la de la llengua i literatura castellanes. I això pensàvem que s'havia de mantenir de totes totes. I en tot moment déiem també que s'havia de mantenir la referència al coneixement suficient del català

al doble nivell, oral i escrit. Es tractava de remarcar la importància que té, de cada vegada més, el coneixement i ús oral de la llengua. Manteníem, també, totes les qüestions referents a exempcions. A aquest punt el vàrem tractar amb altra gent, amb diversos professionals de l'ensenyança que no eren membres de la Comissió. Quant a l'Educació Permanent d'Adults, déiem que el català no havia d'esser matèria optativa, com deia el text del Govern, sinó que havia de ser matèria obligatòria. Al nostre document també vàrem demanar que se suprimís l'article 23.3. d'ambdós textos, que se referia als drets lingüístics dins l'àmbit universitari. Naturalment ho vàrem llevar per evitar problemes. I també vàrem demanar que fos suprimit l'article 14, que finalment no ho va esser, que pot esser causa, segons qui governi, de conflicte. Es allò de "tothom té dret a rebre el seu ensenyament en llengua catalana o en llengua castellana en el primer ensenyament".

Després, quant als mitjans de comunicació, que era, crec jo, juntament amb el de l'Us Oficial, un dels àmbits que havien quedat millor, en el projecte del Govern s'havien suprimit algunes coses que nosaltres pensàvem que s'havien de tornar reassumir. Com era aquell apartat que deia: "El Govern de la Comunitat Autònoma potenciarà la producció i exhibició de pel·lícules fetes, doblades i subtítulades en llengua catalana i d'altres mitjans audiovisuals i fonogràfics en aquesta llengua". A la part de les Disposicions Addicionals també havien retallat molt. I nosaltres vàrem intentar que es respectassin al màxim les de la nostra redacció. En fi, encara podríem ampliar més aquestes informacions.

—Fins a quin punt el Govern va tenir en compte les vostres consideracions?

—Va passar bastant de temps fins que el Consell de Govern va aprovar el Projecte de Llei, no va esser aprovat fins al 6 de març de 1985. I al nostre document de les trenta-nou consideracions l'havíem signat dia 17 de desembre de 1984. I aleshores, a partir del text del Govern, vàrem veure que havien tengut en compte part d'aquestes reconsideracions, més o menys la meitat, però n'hi havia algunes, precisament algunes ben importants dins l'àmbit de l'ensenyament, que no les varen tenir en compte. Per exemple, les que se referien a les exempcions.

Ara bé, després, gràcies a l'actitud que varen tenir els partits que no formaven part del Govern, es va crear una dinàmica que pensam que era bastant

favorable al text inicial que nosaltres havíem elaborat. Es a dir, el Govern va assumir un 50 % de les nostres 39 consideracions, però gràcies als partits de l'oposició i també d'UM es va crear una dinàmica favorable al nostre text. També hi hagué algun afegitó que indubtablement va millorar el text. Així i tot, crec que el nostre text estava millor, assolia un sostre més alt. Ara, jo pens que globalment la Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears és una espècie de miracle polític. Crec que la conjuntura ha fet que tinguem una Llei que sobrepassa el sostre que demana la major part de la gent i fins i tot la mateixa realitat política representada al Parlament.

—*Al teu parer, amb aquesta Llei es contribueix a consolidar el Bilingüisme o es marca un camí vàlid per arribar a la normalització real de l'ús del Català?*

—Nosaltres vàrem fer la feina a consciència, ara bé, això sí, dins els límits constitucionals. Qualcú pot trobar-ho discutible que ens ficàssim dins aquest camp. Jo vull assumir tots els meus possibles errors i en un determinat moment m'ho vaig demanar a mi mateix fins a quin punt havia d'acceptar o no. Però vaig pensar que el país necessitava una Llei de Normalització i per això m'hi vaig ficar. Ho vaig assumir, ho seguec assumint i segurament ara faria el mateix. Si haguéssim dit que no, almenys una part dels membres que formàrem la Comissió, hagués pogut ésser un desastre. Hi havia el perill que s'hagués funcionat en la línia de l'ordre de regulació de l'ensenyament promulgada pel Govern l'estiu passat, que és indubtablement molt més esquivada i amb un sostre molt més reduït que aquesta Llei de Normalització. Dins els límits constitucionals, si hi ha una visió no mesquina i generosa, jo pens que aquesta Llei és un instrument important. Ara, depèn molt qui hi hagi a dalt, de si la fa funcionar o no. En tot cas, jo pens que aquí hi ha una sèrie

de coses, sobretot en l'àrea de l'ensenyament, que s'han de resoldre d'una vegada. No pot ésser que ara pel senyor Gilet, ara pel senyor Andreu Crespi, sempre hi hagi aquesta espècie de picabaralla, aquest conflicte de competències derivat del fet de no tenir competències en matèria d'ensenyament, la Comunitat Autònoma. Això és fatal. En matèria de cultura i ensenyament és evident que s'han de tenir plenes competències però aquestes s'han de dotar dels mitjans personals i econòmics necessaris. El que és impossible és fer rutilar des del poder autonòmic una Llei de Normalització amb un Conseller de Cultura, un Director General i un parell de funcionaris. Es necessari tenir una Direcció General de Política Lingüística i una infraestructura que permeti fer les coses amb unes majors possibilitats d'eficàcia. En aquests moments amb els mitjans humans que hi ha és impossible fer funcionar aquesta màquina de la normalització que ha de rompre amb una inèrcia que ja ve des de fa segles i que va totalment a favor del castellà. No es pot pensar que això se pot aconseguir amb tan poc personal, amb tants pocs mitjans econòmics i amb aquesta manca de tècnics qualificats. Es pràcticament impossible que se pugui funcionar d'aquesta manera. I no se resolen aquestes deficiències solament a base de subvencions puntuals i a base de campanyes més o manco moderades.

—*La Llei de Normalització, i abans l'Estatut d'Autonomia, dona moltes d'atribucions a la Universitat. Com creus que s'hauria d'articular aquesta col.laboració entre la Universitat i el Govern per tal de dur a terme amb eficàcia i solvència la tasca im-mensa de la normalització?*

—Sobre aquesta qüestió de la Universitat i de les seves atribucions et puc dir que aquesta Llei és la que fa més menció i de manera més concreta a la Universitat i la que li dona més responsabilitats en matèria tècnico-lingüística de tot l'Estat Espa-

GAT.725 C/31 DICIEMBRE,12 Tels. 20 46 00-20 45 02-03 PALMA DE MALLORCA

L'AGENCIA AL SERVICI DEL POBLE MALLORQUI

nyol. Realment és així. Els punts que es refereixen a la Universitat són d'una importància molt considerable i pràcticament no hi ha un sol article dels que varem posar a l'avantprojecte que fos transformat, modificat o mutilat absolutament en res ni pel govern ni pels grups parlamentaris. Es a dir, es va respectar, diríem, el poder de decisió de la Universitat. Ara, el Consell Social de la Universitat haurà de dotar els mitjans necessaris per poder fer possible aquesta normalització dins l'àmbit universitari. I aquí arribam a la necessitat que la Universitat tenguí un Servei de Normalització Lingüística, però amb personal *ad hoc*, suficient i amb les dotacions econòmiques necessàries per poder dur a terme les tres funcions que ja estic cansat de dir i repetir deu mil vegades: les classes de català per a universitaris, la normalització interna de la Universitat i resoldre d'una vegada l'assessorament lingüístic al centre de RTVE de Balears. Quant a la normalització interna, és ver que s'ha fet molt de camí, sobretot durant l'època d'aquest equip rectoral, però encara en queda molt de camí per fer, sobretot a certes facultats, i fins i tot a la de Lletres que és la que està més catalanitzada. Referent a la RTVE, és necessari resoldre d'una vegada la qüestió del conveni entre la Universitat i la TV, de manera que hi hagi un seguiment continuat, dia per dia, de tots els programes, de la mateixa manera que també hi hauria d'haver per aquests professionals de la TV i de la ràdio uns cursos especialitzats, no només d'ortografia, sinó de dicció, etc., impartits a càrrec de bons especialistes. Quan dic que la Universitat hauria de satisfer aquesta darrera comesa, em referesc a què s'ha d'arribar a un conveni entre la TV i la Universitat mitjançant el qual la Universitat hi aportés els tècnics i la TV, lògicament, els pagui.

D'aquestes tres comeses, què és el que correspon a la Universitat globalment i què al Departament de Filologia Catalana en concret? Jo, per la meua banda, sempre ho he tengut molt clar. S'ha de fer una diferenciació ben clara entre la comesa de la normativització i la de la normalització. De les qüestions de caire tècnic-lingüístic, per exemple de la qüestió de la toponímia, se n'ha de responsabilitzar el Departament de Català. Ara bé, tot allò que és de caire normalitzador i que té relacions amb les tres funcions que he assenyalat abans, això correspon a la Universitat globalment considerada. I concretament, diria, a aquest possible Servei o Gabinet de Normalització Lingüística. Per cert, he

de dir que en el darrer Claustre General que hi va haver uns 80 ó 90 claustrals veren demanar que es creàs aquest Servei de Normalització. Va ésser aprovat i ara això, evidentment, ha de passar pel Consell Social i ha de ser dotat dels mitjans necessaris.

A mi m'interessa remarcar, una vegada més, la manca de mitjans personals que té el Departament de Català. Segons la Llei de Normalització en tres anys s'ha de dur a terme la normalització toponímica de tots els llocs de les Illes Balears d'acord amb l'assessorament de la Universitat. Això és una cosa que actualment és impossible. Els cinc professors del Departament no podran fer la regularització que la Llei ens encomana. Es necessària la contractació de més personal que tenguí coneixements tècnics sobre aquesta matèria.

—Si et sembla podríem parlar una mica de la qüestió de les modalitats lingüístiques pròpies del Català de les Balears que són esmentades a la Llei i que constitueixen una mena d'obsessió per al Govern d'AP.

—Bé, això de les modalitats és una obsessió que varem veure que tenien en Gilet i el Govern que la manifestaven a cada moment. I jo comprend que la tinguessin. Jo pens que de qualque manera el Govern, per allò de salvaguardar les seves pròpies espatles davant la pressió que fan contra el català determinats sectors de les seves bases, vulguin una menció concreta a les modalitats insulars de la llengua catalana. Ara bé, quines modalitats són aquestes? Pens, per exemple que la modalitat més important és la modalitat estàndard, des del segle XIII fins al segle XIX, i fins al segle XX si m'apuren. Perquè quan el president Cañellas resa un parenostre en mallorquí evidentment el resa en català estàndard, no el resa en mallorquí dialectal. I fins i tot en Jaime Martorell, si resa parenostres, supòs que fa el mateix. Es a dir, això és una cosa que s'ha mantingut fins ara. Es una qüestió de registres, d'àmbits, etc. En podríem parlar molt, però, en fi, això és així. Nosaltres hi posarem les referències a les modalitats. Ara bé, alerta. Primer de tot això: que la principal modalitat, el principal registre, és el de la llengua cancelleresca, la llengua estàndard. I després, si aquestes modalitats es refereixen a modalitats lèxiques no hi ha cap inconvenient en assumir totes les que han estat usades tradicionalment pels grans literats de la nostra terra. Des d'en Costa i Llobera, en Joan Alcover, etc. Es per això que nosaltres varem fer la proposta de tractar aquest tema

tal com ha quedat finalment: “respecte a les modalitats lingüístiques pròpies de la tradició literària autòctona”. En definitiva, aquesta protecció de les modalitats és el que desitgen els qui estan ficats dins la cosa de la llengua i també els sociolingüistes com n’Isidor Marí, en Gabriel Bibiloni i companyia, és a dir, és evident que dins la llengua estàndard s’ha de tenir en compte no el que se’n diu el sub-estàndard baleàric i que, per tant, al·lot, per exemple, també hi ha de ser. Res de sub-estàndard, si de cas para-estàndard, ha d’estar a la mateixa altura una paraula com al·lot que, per exemple, noi. L’estàndard que desitjam implica l’acceptació a un mateix nivell de les paraules al·lot i noi.

—No creus que les referències del President Cañellas en contra de l’estàndard en el seu parlament a l’Acte Inaugural del II^{on} Congrés responen al seu desconeixement del que significa el concepte estàndard?

—Mira, jo sobre aquesta qüestió de l’acte d’inauguració del Congrés et diré que em va saber greu la pitada a en Cañellas. I no perquè la gent no pogués tenir raons per pitar-li, però em va saber greu perquè crec que en Cañellas actualment està mal

aconsellat en matèria lingüística. Hi ha algú, que és el qui li elabora els pronunciaments sobre això, que li diu mentides. I en Cañellas evidentment no és sociolingüista ni tampoc té massa coneixements d’aquesta matèria. Jo pens que està mal aconsellat, de veritat. I és una llàstima. Ell va enganat, no sap com va la cosa de l’estàndard. De qualche manera jo veig intuitivament que és el que vol ell. Crec que si li explicàvem... En definitiva, les conclusions del Congrés han assumit en gran part les tesis de Mossén Alcover. N’Alcover deia que a l’hora de fer l’estàndard s’havien de tenir en compte els tres grans baldrons dialectals. Això és el que diuen ara n’Isidor Marí i companyia. Hi ha gent que creu que Mossén Alcover propugnava l’ús del “mallorquí” a tots els nivells, a tots els registres. A això ell no ho feia. Ell quan escrivia una rondalla, l’escrivia amb aquest tipus de llenguatge viu, dialectal, amb formes mallorquines populars. Però, després, quan escrivia un article que no fos de caire rondallístic o popular, utilitzava *el* i *la*, utilitzava les formes més generals, això és aprofitant tota la riquesa dels tres baldrons dialectals.

LA PALMESANA

PEDRÓ AMENGUAL VICH

PAPELERIA RECLAMOS

OBJETOS DE ESCRITORIO y
ARTICULOS PARA REGALO

Avda. Alejandro Rosselló, 36
Teléf. 46 06 39 - PALMA